

ΚΕ 800 – Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης (κοινωνικοποίηση – διαπολιτισμικότητα)

Ενότητα 9: Μετανάστευση και διαπολιτισμική εκπαίδευση

Αναστασία Κεσίδου
Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Πολιτισμικός πλουραλισμός – Πολυπολιτισμικότητα

- **Παράγοντες που συμβάλλουν στην πολυπολιτισμικότητα των κοινωνιών:**
 - Μετανάστευση (οικονομική και κοινωνική).
 - Παλιννόστηση (Δυτική Ευρώπη, υπερπόντιες χώρες, χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, Αλβανία).
 - Ιστορικές μειονότητες (π.χ. μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης).
 - Πολιτισμικές μειονότητες (π.χ. τσιγγάνοι).
 - Ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών.
 - Ευρωπαϊκή ενοποίηση.
 - Παγκοσμιοποίηση και διεθνοποίηση.
 - Επαναπροσέγγιση στα Βαλκάνια.

Συνέπειες για την εκπαίδευση

- Κοινωνία-σχολείο.
- Μονοπολιτισμική και εθνικά προσανατολισμένη εκπαίδευση VS πολυπολιτισμική και πολυγλωσσική πραγματικότητα.
- Μονοπολιτισμική εκπαίδευση ως **αναχρονιστικός** και **δυσλειτουργικός** παράγοντας.
- Αντίφαση μεταξύ κοινωνικών αναγκών και εκπαίδευσης.

Η έννοια του πολιτισμού

•Στενή και πλατιά έννοια

1. Στενή έννοια:

•Υψηλές επιδόσεις ατόμων ή ομάδων στη λογοτεχνία, την ποίηση, τη μουσική, την τέχνη.

2. Πλατιά έννοια:

•Το σύνολο των στοιχείων που ο άνθρωπος χρειάζεται, για να προσαρμοστεί στο φυσικό και κοινωνικό του περιβάλλον: Πρόκειται για τους **κανόνες**, τις **αξίες** και τα **ερμηνευτικά σχήματα** της καθημερινής ζωής των ατόμων ενός κοινωνικού συνόλου.

Πολυπολιτισμικότητα και διαπολιτισμικότητα

- «Πολυπολιτισμικότητα»: «είναι» (περιγραφικός όρος).
- «Διαπολιτισμικότητα»: «δέον γενέσθαι» (κανονιστικός όρος).

Διαπολιτισμική – Διπολιτισμική αγωγή

- **«Διαπολιτισμική αγωγή»:** απευθύνεται σε θεσμούς και κοινωνικές ομάδες και λιγότερο στο μεμονωμένο άτομο (μακροεπίπεδο).
- **«Διπολιτισμική αγωγή»:** απευθύνεται στο άτομο που δέχεται ερεθίσματα από τον πολιτισμό προέλευσης και τον πολιτισμό της χώρας υποδοχής. Πρόκειται για σύνθεση των διπολιτισμικών βιωμάτων, των εμπειριών και των παραστάσεων του ατόμου σε ένα ενιαίο σύνολο (μικροεπίπεδο).

Σε επίπεδο Παιδαγωγικής Επιστήμης

- Αλλαγή «παραδείγματος» τη δεκαετία του 1980:
 - Από την «Παιδαγωγική των Αλλοδαπών» στη «Διαπολιτισμική εκπαίδευση».
 - Από τη λογική του «ελλείμματος» στη λογική της «διαφοράς».
 - Από τη θεώρηση της ετερότητας ως **προβλήματος** στη θεώρησή της ως **πρόκλησης**.

Τα τρία αξιώματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Δαμανάκης) 1/6

1. Ισοτιμία των πολιτισμών

- -Προέρχεται από την Εθνολογία.
- -Αξιολόγηση πολιτισμών με βάση εσωτερικά και όχι εξωτερικά κριτήρια.
- **Εσωτερικά κριτήρια:** λειτουργικότητα του κάθε πολιτισμού κάτω από τις συγκεκριμένες ιστορικές, κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές συνθήκες, όπου λειτουργεί.
- **Εξωτερικά κριτήρια:** ανωτερότητα ή κατωτερότητα ενός πολιτισμού σε σύγκριση με άλλους πολιτισμούς: όμως ποιος θα ορίσει ποια είναι αυτά τα κριτήρια;

Τα τρία αξιώματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Δαμανάκης) 2/6

1. Ισοτιμία των πολιτισμών

- Τελικά όλοι οι πολιτισμοί γίνονται εξ ορισμού αποδεκτοί- αυτό ισχύει και για όλες τις **αξίες** που συνδέονται με τους διάφορους πολιτισμούς;
- Θέμα: **οικουμενικότητα** (universalism) VS **σχετικότητα** (relativism) των αξιών.

Τα τρία αξιώματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Δαμανάκης) 3/6

1. Ισοτιμία των πολιτισμών

Οικουμενικότητα:

προσπάθεια τεκμηρίωσης της οικουμενικότητας των αξιών και μιας οικουμενικής-υπερπολιτισμικής αγωγής στο πνεύμα της φιλοσοφικής παράδοσης του διαφωτισμού, της ανθρωπολογικής θεωρίας του Kohlberg περί ηθικής ανάπτυξης του ανθρώπου, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Όμως: νομιμοποίηση εθνοκεντρικών στάσεων και πρακτικών.

Τα τρία αξιώματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Δαμανάκης) 4/6

1. Ισοτιμία των πολιτισμών

Πολιτισμική σχετικότητα:

Δεν υπάρχουν καθολικές αξίες, οι αξίες είναι σχετικές και αποδεκτές στο σύνολό τους.

Όμως: τί γίνεται με πρακτικές, όπως γάμοι μεταξύ παιδιών, κλειτοριδεκτομή, κρατικά υποστηριζόμενη τρομοκρατία;

Τα τρία αξιώματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Δαμανάκης) 5/6

2. Ισοτιμία μορφωτικού κεφαλαίου ατόμων διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης («υπόθεση του ελλείμματος» VS «υπόθεση της διαφοράς»)

- Βασική προϋπόθεση για την απρόσκοπτη ανάπτυξη ενός παιδιού.
- Μη αποδοχή του μορφωτικού κεφαλαίου: έμμεση απόρριψη του ίδιου του μαθητή και περιορισμός των μορφωτικών του ευκαιριών.
- Άμεση σχέση με το πρώτο αξίωμα της ισότητας των πολιτισμών.

Τα τρία αξιώματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Δαμανάκης) 6/6

3. Αρχή της παροχής ίσων ευκαιριών

- Σύνδεση της εκπαίδευσης των μειονοτικών μαθητών με το κοινωνικοοικονομικό και πολιτικό σύστημα.
- Η πολιτισμική περιθωριοποίηση των μειονοτήτων συμβαδίζει με την κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική περιθωριοποίησή τους.
- Παροχή ίσων ευκαιριών και κοινωνική δικαιοσύνη.
- Αποφυγή μιας μονοδιάστατης (μόνο πολιτισμικής) προσέγγισης των εκπαιδευτικών θεμάτων.
- Όμως τελικά: αναπαραγωγή της κοινωνικής και εκπαιδευτικής ανισότητας.

Αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (H. Essinger) 1/3

1. Εκπαίδευση για ενσυναίσθηση (empathy).
2. Εκπαίδευση για αλληλεγγύη (solidarity).
3. Εκπαίδευση για διαπολιτισμικό σεβασμό (intercultural respect).
4. Εκπαίδευση ενάντια στον εθνικιστικό τρόπο σκέψης (nationalistic way of thinking).

Αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (H. Essinger) 2/3

1. Εκπαίδευση για ενσυναίσθηση:

Να μάθουμε να κατανοούμε τους άλλους, να μπαίνουμε στη θέση τους και να βλέπουμε τις απόψεις και τα προβλήματα τους μέσα από τη δική τους οπτική γωνία.

2. Εκπαίδευση για αλληλεγγύη:

Ανάπτυξη μιας συλλογικής συνείδησης που υπερβαίνει τα όρια των ομάδων, των κρατών και των φυλών- όλοι οι άνθρωποι έχουν την ίδια αξία και μπορούν εν δυνάμει να αποκτήσουν τα ίδια προβλήματα.

Αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (H. Essinger) 3/3

3. Εκπαίδευση για διαπολιτισμικό σεβασμό:

Το δικό μας άνοιγμα στους ξένους πολιτισμούς και η ταυτόχρονη πρόσκληση στους «άλλους» να συμμετέχουν στο δικό μας πολιτισμό.

4. Εκπαίδευση ενάντια στον εθνικιστικό τρόπο σκέψης:

Ανοιχτότητα απέναντι στους άλλους λαούς, επικοινωνία και εξάλειψη εθνικών στερεοτύπων και προκαταλήψεων.

Το θέμα της ταυτότητας στη διαπολιτισμική εκπαίδευση

- «Διπολιτισμική ταυτότητα» (διπολιτισμική εκπαίδευση).
- «Ενδιάμεσος πολιτισμός».
- Έμφαση στη διγλωσσία (bilingualism) και στη δίγλωσση εκπαίδευση (bilingual education)= εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας αλλά και της μητρικής.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αναστασία Κεσίδου.
«ΚΕ 800. Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Μετανάστευση και διαπολιτισμική
εκπαίδευση». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή
διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS294/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: <Αντώνης Χατζηχρήστος>
Θεσσαλονίκη, <Εαρινό Εξάμηνο 2013-2014>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

